

BOJEVNIK

Dr. Josip Hacin:

Enotna fronta

Važni dogodki se odigravajo zadnje tedne v naši slovenski javnosti. Mnogi jih ne opazijo, mnogi jim ne pripisujejo večje važnosti, in zato je treba opozoriti nanje.

Oni, ki so pred par leti proglasili, da se žrtvujejo za narod s tem, da prevzamejo vladno in s tem odgovornost pred narodom, so pred dobrim tednom v svojem glasilu izjavili, da niso odgovorni za dogodke zadnjih let, češ, da so imele vlade zadnjih let premnogokrat ministre, ki niso bili iz vrst JNS, in da je Narodna skupščina ponovno izglasovala odredbe, ki jih po svoji večini ni odobraval.

Izjava, da je Narodna skupščina ponovno izglasovala odredbe, ki jih po svoji večini ni odobraval, postavlja v silno čudno luč vse one, ki so imeli posla s to Narodno skupščino bodisi kot člani te skupščine bodisi kot člani vlade, poslani v vladno od skupščine.

Skoraj istočasno proglašajo »Kmetški list«, da v dneh agitacije — mišljena je vsekakor zadnja volilna agitacija — nihče ne tehta besed in da se mirno, smotreno delo bistveno razlikuje od agitacije. Te besede, čeprav iztrgane iz celote, ne smejo iti neopaženo mimo nas.

Medtem, ko se pišejo take stvari, pa se sliši, da se osebe, ki so pred par leti zaradi demonstracij akademske mladine resno mislile na ukinitve slovenske univerze, danes zavzemajo za ustanovitev slovenske akademije znanosti in umetnosti. In sušlja se celo, da v krogih, v katerih so še pred nekaj meseci proglašali za separatiste in za protidržavne vse one, ki niso slepo prisegali na vsedrjavno JNS, danes ugibajo o tem, kako ustvariti neko skupno slovensko fronto.

I. t. d.

Sušljanje o »skupni slovenski fronti« je ono, kar daje drugim omenjenim dogodkom posebno važnost in nas sili k besedi.

Zakaj?

Zato, ker ti dogodki kažejo, da ne živimo le v gospodarski krizi, ampak je obenem vse naše oficijelno javno življenje v popolnem razkroju.

Ne načelnosti, ne doslednosti, ne čuta odgovornosti ni več.

Če se danes s ponosom trkaš na prsi, da hočeš služiti kralju in narodu ter zato jemlješ nase breme odgovornosti, jutri vsako odgovornost lahko odkloniš. Ni ti treba priznati, da si storil pogreške, in ni se ti treba umakniti, ampak prosto lahko eksperimentiraš naprej.

Če danes stopiš pred narod in mu poveš svoj delovni program, na katerega podlagi ti da narod svoje glasove, jutri lahko vse prekličeš, češ, da pri agitaciji človek ne tehta besed in je smotreno delo nekaj drugega kakor agitacija.

Če si v času, ko si pripadal režimski stranki, označeval kot protidržavno vse, kar ni bilo s teboj, se jutri, ko zavlada drug režim, skušaš bratiti z onimi, ki si jih včeraj preganjal kot separatiste, ter ustvarjati »skupno slovensko fronto«.

Kar se tiče menjave načel, sicer spoštujemo vse one, ki so po razočaranjih ali drugače svoja načela izpremenili, ko so se prepričali, da so bili na napačnem potu. Vsa čast takim možem! Toda zadnjih petnajst let nam kaže, da besede o »slovenski fronti« iz ust, iz katerih baje prihajajo, pomenijo le taktično potezo, le geslo za agitacijo, ki je nekaj povsem drugega kakor resno delo.

Vse, kar smo navajali, dokazuje, da je izredno velik čas našel pri nas iz-

Političen položaj po širnem svetu . . .

Po Bouissonovem padcu je dobil mandat za sestavo francoske vlade zunanji minister Laval, ki pa je prav tako kot njegov prednik naletel na velike težave pri levici, ko se je izrekel za sanacijski program s približno istimi sredstvi, kakor jih je zahteval Bouisson. Zato je vrnil mandat in je ob tej priliki izjavil predsedniku republike Lebrunu, da si ne upa spraviti skupaj vladne večine zaradi radikalnih socialistov, ki so izgubili iz strahu pred bližnjimi volitvami vsako kontrolo nad seboj ter beži polovica od njih pod streho komunistov. Mandat je nato dobil bivši mornariški minister Pietri, ki se je izrekel za omejena pooblastila vladi. Bil pa je prisiljen, da tudi on vrne mandat. Predsednik Lebrun je nato drugič poveril sestavo nove vlade Lavalu, ki je tokrat uspel. Sestavil je vladno »široko koncentracijo« in dobil v poslanski zbornici zaupnico. To se mu je posrečilo zaradi tega, ker sta tako Laval kakor levica popustila od svojih zahtev. Lavalova pooblastila so le senca onih, ki so jih zahtevali najprej Doumergue, potem pa že v omiljeni obliki Flandin in Bouisson. To pooblastilo dovoljuje Lavalu zgolj ukrepe v obrambo franka in proti spekulaciji in to samo do 31. oktobra t. l., ko se morajo izdati dekreti predložiti parlamentu v naknadno odobritev. V glavnem je torej ostalo vse pri starem. Spremembe je pričakovati šele pozno v jeseni pred volitvami.

Lavalova zmaga v poslanski zbornici je povzročila, da je na borzi nastopil mir in da se je francosko zlato začelo vračati iz inozemstva.

Abesinija novo Sarajevo

V Italiji nadaljuje Mussolini z mobilizacijo italijanske armade za vojno v Abesiniji. Tako je bil mornariški minister pooblaščen, da lahko vpokliče 2000 častnikov nižjih činov ne glede na njihovo starost. Medtem pa se zaradi Abesinije strupeno napadajo italijanski in angleški tisk in se spor med Italijo in Abesinijo pretvarja v spor med Italijo in Anglijo. Angleški minister Eden je sicer v spodnji zbornici 7. t. m. pomirjeval angleške poslance, da bo Anglija z vsemi močmi delala na to, da se spor med Italijo in Abesinijo reši na miren način. Njegova izjava pa ni pomirila ne angleške ne italijanske javnosti. Razburjena je zlasti itali-

redno majhne ljudi, ki niso razumeli in ne razumejo nalog in odgovornosti, ki jih nalagajo človeku vodilna mesta, in niso poklicani, da ustvarjajo »skupno slovensko fronto«.

Žalosten in obupen bi bil položaj, če bi ves narod s svojim razumništvom vred živel v oni breznačelnosti in nedoslednosti, ki jo kažejo dogodki, ki jih omenjamo. Toda ogromna večina naroda in skoraj vse razumništvo, potisneno v stran, s temi dogodki nima posla. In to je tolažilno.

Toda trenutek, v katerem živimo, je izredno važen, in ona ogromna večina priprostega naroda in razumništva, ki danes še stoji ob strani, ne sme več čakati! Razkroj duševnega življenja je napredoval tako, da je zadnji čas, da se stvari — ko se že uporablja ta izraz, ga uporabimo tudi mi — »skupna slovenska fronta«, a to fronta poštenih, načelnih, doslednih in odgovornosti zavedajočih se mož, v kateri ni prostora za one, ki so zakrivila današnje žalostno stanje, »fronta«, ki ne bo taktična poteza v korist eni ali drugi osebi ali skupini, ampak bo za dolgo začetala pot gospodarskemu in kulturnemu razvoju naroda!

V to fronto spadajo vsi oni in le oni, ki so poštene, ki imajo načela, ki so jim sveta, ki se sramujejo nedoslednosti in se zavedajo odgovornosti, ki jo nalagajo javne funkcije.

Le taka slovenska fronta more voditi k ozdravljenju onih težkih bolezni, na katerih hiramo, le taka »skupna fronta« bo narodu in državi v korist.

janska javnost, ko je zvedela za angleški načrt za zedinjenje nemške Vzhodne Afrike ali Tanganjika-kolonijo s kolonijama Kenyja in Uganda, kateri naj bi se priključilo še ozemlje Šilukov in Bahr el Gazala, ki spada

Egipta in ker tvori Abesinija postajo med zamišljeno železniško zvezo Kairo-Captown. Angleški tehniki so že davno izračunali, da bi bilo mogoče produkcijo žita in bombaža v Sudanu in Egiptu dvigniti na desetkratno

Zemljevid k dalekosežnim spremembam v Vzhodni Aziji

k anglo-egiptovskemu Sudanu in v katerih izvira beli Nil, ter morebitni abesinski protektorat ob jezeru Tana, kjer izvirajo vode modrega Nila. To velikansko ozemlje, izredno bogato s sirovinami, rudami in vodami, naj bi dobilo ime angleške vzhodne Afrike.

V tem ozemlju je bogata zlasti ravnina okoli jezera Tana, kjer bodo pričeli graditi Angleži ogromen jezo za 36 milijonov funtov šterlingov ali 8 milijard dinarjev naše valute. Jezero Tana predstavlja vodni rezervar, ki ima 240 km v premeru in leži 1830 metrov visoko v abesinskem gorovju. Ravnina okoli jezera meri 1 milijon hektarov. Tvorijo jo naplavine, ki jih znaša nad 60 rek in potokov. Tu je zaročišče modrega in

višino, če bi se ob jezeru zgradil velikanski jezo. Tudi Italija se je zanimala za napravo jezera. Po Mussolinijevem načrtu naj bi se italijanske čete pojavile na tanskem visokogorju še preden bi mogli Angleži začeti svoja dela. Angleži pa so prehiteli Italijo, ko so dali vzpodbudo, da sta Egipt in Abesinija sklenila 24. maja t. l. sporazum in je Egipt dal tako ogromen znesek na razpolago za napravo tanskega jezera.

Od 36 milijonov šterlingov je dobila abesinska vlada že izplačano eno milijardo v naših dinarjih, s katerimi si mrzlično nabavljajo orožje. Razumljiv je zato Mussolinijev gnev na Anglijo. Ko je preteklo soboto prisostvoval v Sardiniji vkrcavanju italijanskih čet, ki odhajajo v Afriko, je naravnost napadel Anglijo. Dejal je med drugim: »Poravnati moramo stare in nove račune in jih bomo tudi poravnali. Ne bomo se prav nič brigali, kaj se o naših namenih govori onstran naših mej, zakaj sodniki naših interesov in tvoreci naše bodočnosti smo mi, samo mi, izključno mi in nihče drugi. Mi bomo dobesedno posnemali one, ki nam sedaj dajejo svoje lekcije. Ti ljudje so dokazali, da se v slučaju, kadar je šlo za to, da se ustanovi in brani imperij, ni treba brigati za mnenje vsega sveta. Prav tako je ves italijanski narod pripravljen, da vstane kakor en mož, če gre za moč in slavo domovine. Mi imamo pred seboj svete naloge in vemo, da so naše dolžnosti v tem oziru svete.

Angleško časopisje ogorčeno zavrača Mussolinijeve besede. Abesinija je danes naravnost življenjsko vprašanje angleškega imperija. Vprašanje Abesinije lahko postane novo Sarajevo. Popolnoma izključeno je, da bi mogla Italija tako vprašanje rešiti na svojo roko.

Na silovite napade angleškega časopisja si skuša pomagati italijansko časopisje s tem, da poziva kolonialne države, naj nastopijo proti načrtom abesinskega cesarja, ki hoče ustvariti Panafriko pod abesinsko nadoblastjo. V dokaz navaja govor abesinskega cesarja v Ogađenu, kjer je cesar poudaril, da je edini afriški cesar in poglavar vseh črnih plemen, tudi onih pod tujo oblastjo. Evropeji skušajo uničiti tako abesinsko kakor muslimansko vero.

Sodiijo, da Mussolini ne bo odnehal in

Abesinski cesar Hajle Salasjé

belega Nila. Po svoji produkcijski kapaciteti predstavlja eno najbogatejših ozemelj vsega sveta. Angleži so že od nekdaj stremeli za njim, ker je od višine vodnega stanja Tana odvisno blagostanje Sudana in

„BOJEVNIK“

je službeno glasilo Združenja borcev Jugoslavije „Boj“!

da se bo pričela vojna z Abesinijo najpomembnejše meseca avgusta. Obetajo se nam torej pomembni dogodki, ki utegnejo že zopet alarmirati ves svet.

Še dveje novih vlad

Pretekli teden so dobili novo vlado tudi v Angliji. Dosedanji ministrski predsednik Macdonald je odstopil in je novo vlado sestavil Baldwin. V novi vladi je sicer še vedno Macdonald, vendar je gotovo, da bo v novi vladi še bolj gospodarila konservativna stranka, s katero je Macdonald l. 1931. kot voditelj delavske stranke sestavil vlado »nacionalne edinosti«. Delavska stranka mu te »izdaje« do danes ni odpustila. Kakor je bil bučen Macdonaldov prihod na vlado, tako je bil sedaj tih njegov odhod. Kot da se ni nič novega zgodilo. Pač žalosten konec delavskega voditelja, pred katerim so nekoč trepetali angleški milijarderji.

Na Češkem je doživela vladna koalicija občuten poraz pri volitvah. Zelo je porasla nemška Henleinova stranka. Sestavljena je bila zopet koalicijska vlada pod predstvom Malypetra, za katero so se izjavili tudi češki obrtniki, ki so zrasi na 17 mandatorov. V teku so pogajanja s Hlinkovimi siovaškimi avtonomisti, ki so pod gotovimi pogoji pripravljeni stopiti v vlado in jo tako podpreti proti zmažovitim Nemcem.

Češkoslovaška in Rusija

Čedalje bolj grozeč položaj Češkoslovaške v Srednji Evropi zaradi vedno večje ekspanzivnosti Hitlerjeve Nemčije je prisilil Čeha, da si v novejšem času iščejo zavetnikov tudi v Sovjetski Rusiji. V Moskvo in pozneje v Leningrad je odpotoval sam češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš in vodil razgovore z odločujočimi sovjetskimi prvaki. Baje je Stalin obljubil, da Sovjetska Rusija ne bo dopustila, da bi se Avstrija združila z Nemčijo. Razgovor je bil tudi o razmerju med Sovjetsko Rusijo in državami Male zveze in Balkanskega sporazuma. O vsem tem bo dr. Beneš poročal na sestanku Sveta Male zveze 20. t. m. v Belgradu.

Prve posledice medsebojnih stikov med Češkoslovaško in Sovjetsko Rusijo so se že pokazale. Rusi potrebujejo tuje industrijske predmete. Ker je Nemčijo zaradi njenih osvojevalnih načrtov izključila, išče nov industrijski nakupovalni trg. Čehi se nadejajo, da bodo ta trg predstavljali oni in so zato pohiteli, da zaključijo z Rusijo posojilo v znesku 250 milijonov Kč, ki pa jih bodo Rusi porabili izključno le za industrijske nakupe na Češkem in ne bo torej šla niti ena krona čez meje države. Čehi in Rusi bodo poleg političnih in gospodarskih stikov poglobili tudi medsebojne kulturne stike.

Bojevniška organizacija in razumniki

Veliki dogodki nas morajo najti pripravljeni!

»Slovenija« je po izrednem delegatskem zborovanju, na katerem je bil izvoljen nov OIO, priobčila uvodnik pod naslovom »Bojevniška organizacija in razumniki«, v katerem je poudarila:

Po končanih volitvah imajo slovenski razumniki povoda dovolj, da razmišljajo o novem položaju in spremeni-jo tudi svoje sfališče do bojevniške organizacije. Po pretežnem delu so gledali kritično in nezaupljivo na bojevniško gibanje. Videli so v njem pač elementaren in spontan odpor proti nezdravim razmeram v našem javnem življenju, motila pa jih je raznolikost hotenj in nerazčiščena idejna smer v vodstvu samem. Upravičena je bila bojazen, da se organizacije ne bi polastili demagogi in politični spekulanti ter jo izrabili v svoje namene. Nekaj so pri bojevniškem pokretu radi prezrli. V dobi večletnega političnega zatišja se je v ljudski duši izvršil neki preokret, lahko bi rekli celo neki prelom v politični miselnosti. Bojevniško gibanje je dejansko pomenilo začetek likvidacije starih političnih formacij in starih nasprotij v našem političnem življenju. V tem je njegov zgodovinski pomen. Ustvarilo je možnost novih oblik političnega življenja, zrahljalo in preoralo je politično njivo, prepuščajoč drugim, da jo posejejo. Prav v dejstvu, da ni bilo jasno, kdo bo v tej prehodni dobi dobil vajeti političnega razvoja v svoje roke, je obstajala nevarnost spremenjenega položaja. Stare avtoritete so popuščale, novih še ni bilo na obzorju.

Kitajsko si delijo

Dalekosežne spremembe se vrše v Aziji. Po izgubi »interesne sfere« v Mandžuriji so našli Rusi izdatno odškodnino v Kitajskem Turkestanu, velikanski deželi z 1.872.000 kvadratnih kilometrov površine, in v Zunanji Mongoliji. Ravno pretekli teden je bila sklenjena pogodba, da zasede sovjetska Rusija Zunanjo Mongolijo in porine s tem mejo do japonske Mandžurije. Vznemirjena radi ruskega prodiranja na Kitajsko, je Japonska pohitela, da si tudi ona osvoji nov del Kitajske. Dosegla je brez prelivanja krvi, zgolj z ultimatom na kitajsko vlado v Nankingu, da ji je ta odstopila del Severne Kitajske s staro kitajsko prestolnico Pekinom in pristaniščem Tientsinom. Očitno si hoče Japonska utrditi svoje postojanke v Vzhodni Aziji s tem, da okrona mandžurskega cesarja za kitajskega cesarja v Pekingu.

Na Kitajsko pa ne obračata oči zgolj Sovjetska Rusija in Japonska, temveč tudi Anglija in Amerika. Tudi ti dve potrebujejo močan zunanji trg, ki sta ga našli v Kitajski. Anglija ima že dolgo v oblasti vsa važnejša pristanišča ob Tihem oceanu in prodira iz Indije v Južno Kitajsko proti Kantonu. Amerika, ki je prišla nazadnje na Kitajsko, pa izvaja »pacifizem«, ki obstoji v tem, da proda čim več svojega blaga na račun japonskega in angleškega.

Najprej sta prišli v konflikt Amerika in Japonska. Amerika se zaveda, da bo gospodarsko zavladal, kdor bo imel v rokah Tihi ocean. Zato se na vsjo moč oborožuje in gradi vedno nove vojne ladje, dasi ima že sedaj največje brodovje na svetu. Ni še dolgo tega, odkar je imela ameriška vojna mornarica v Tihem oceanu velike mornariške vaje, ki so bile največje pomorske vaje v svetovni zgodovini. Udeleževalo se jih je 160 vojnih ladij. Pomen vaj so Japonci le predobro razumeli. Pričakovati je, da bo prišlo do medsebojnega obračunavanja najprej med Ameriko in Japonsko! Zato se Amerika zavzema za najtesnejše sodelovanje z Anglijo, na drugi strani pa se Japonska trudi, da ji ne bo mogla do živga morebitna blokada, podpirana še z azijske obale. Zaradi tega si skuša Japonska tudi zato polastiti čim več kitajskega ozemlja.

In doma ...

Seja SO Ljubljana

Dne 28. julija t. l. se bo vršila v pisarni »Boja«, Ljubljana, Kolodvorska 8 seja srezkega odbora »Ljubljana« z glavno točko dnevnega reda: »Naše gospodarske in socijalne zahteve.« Prizadete skupine bodo pravočasno sprejele potrebna navodila.

Doba volitev je prinesla razčiščenje v bojevniške vrste. Najtehtnejši pomisleki so za razumnike odpadli. Prvotna smer je zmagala in novo vodstvo je porok, da bo ta smer trajna. Predvsem se je organizacija odločno opredelila nasproti političnim strankam. Biti in ostati hoče izvenstrankarska in nadstrankarska organizacija slovenskega ljudstva, postati hoče pravo ljudsko gibanje, združujoč za določene namene, naloge in cilje vse zavedne rojake, vse konstruktivne moči v narodu.

Taka organizacija, ki bi nas na zunanaj strnila v eno telo, ustvarila v najvažnejših življenjskih vprašanjih enotno javno mnenje ter predstavljala enotno voljo našega ljudstva, je nam danes potrebnejša kot vse drugo. Ali naj o njeni nujnosti in o možnosti njene ustanovitve šele razglabljamo in razpravljamo? Ali ni pametneje, da se oklenemo organizacije, ki ima vse pogoje, da se razvije v pravo predstavnico narodove volje? Danes gotovo ni čas za politične eksperimente. Ne vemo, kaj nam prinese jutrišnji dan, niti ne vemo, če bodo dane in koliko bodo dane možnosti za razvoj in delovanje političnostrankarskih formacij. Ali naj se prepuščamo političnemu toku brez krmarja? Ali nismo že dovolj zamudili in zagrešili s svojim omahovanjem in cincanjem v trenutkih, ko bi bila odločna dejavnost edino na mestu?

Ugovorov slovenskega razumnika nasproti možnosti in potrebnosti take organizacije ne bo težko uganiti. Razum-

nik ne bi bil to, kar pomeni beseda, če ne bi iskal idejnih nasprotstev in načelnih pomislekov tudi tam, kjer so vse prej kakor upravičene. Kako je mogoče, se bo vpraševal, v dobi rastočih socialnih, razrednih, svetovnonazornih diferenciacij združiti v resno akcijo ljudi najrazličnejših naziranj? Ali je mogoče narodnopolitična vprašanja reševati ločeno od socialnih, gospodarskih, kulturnih? Ali je mogoče brez skupne svetovnonazorne in etične osnove nekaj trajnega graditi? Tako se vrstijo vprašanja za vprašanjem brez konca in kraja. V vsakem je nekaj resnice, če bi bilo pravilno stavljeno, a prav to v našem primeru ni.

Za kogar je funkcija naroda v razvoju človeštva jasna, komur pomeni narod resnično vrednoto in kdor res narodno čuti, ne more tajiti, da ima vsak narod pravico in dolžnost, da se za svoje najelementarnejše življenjske pogoje skupno in strnjeno bori. Lahko gredo neke skupine v tem boju dalje kot druge, lahko so udarnejše in v sredstvih radikalnejše, neko pot imajo vse skupno in samo vprašanje politične zrelosti je in nič drugega, da to pot skupno hodijo. Čim manjši je narod, tem varnejše mora uporabljati svoje moči. To spada k politični abecedni. Politične skupine nagibajo vedno k temu, da svoje namene in cilje istijo s splošno narodnimi in da te v svoje namene izigravajo. Zato jih je treba prisiliti, da podredijo separate cilje skupnim. Prisilili jih bomo le, če postane ljudska volja v nekih bitnih vprašanjih brezkompromisno enotna. To pa je vprašanje politične zrelosti naroda, ki je ni brez politične vzgoje.

Pripravljeni moramo biti še na drug ugovor. Kako more organizacija, ki se sama odreka možnosti, da bi neposredno posegala v politično strankarsko življenje in se uveljavila na parlamentarnih tleh, resno predstavljati neko poli-

tično moč in narod v odločilnih trenutkih voditi? Ali more taka organizacija nadomeščati politično stranko in njeno vzgojno delo? Ali more biti tako udarna, kakor stranka, ki je zgrajena na idejno enotni osnovi? Taka vprašanja izvirajo iz nepoznanja vseh političnih komponent, ki odločajo o usodi naroda. Organizacija, kakor je zgoraj zamišljena, nima namena ovirati politične diferenciacije, ne izključuje vzporedne tvoritve skupin, bo torej zastopala in podudarjala le to, kar je vsemu narodu skupno, bo omogočala skupni nastop v vseh življenjskih vprašanjih narodnega obstoja, bo voljo naroda usmerjala na velike skupne cilje in v tem smislu aktivizirala najširše ljudske plasti. Ni je važnejše politične naloge, ko narod tako vzgajati, da ga veliki dogodki najdejo pripravljenega. Kdo more trditi, da smo doslej v tem oziru storili svojo dolžnost?

Če bo hotela bojevniška organizacija vršiti to nalogo, bo moral biti njen program tako širok, da bo lahko zajela vse plasti, vse skupine, vse zavedne rojake in jih povezala v eno telo. To je velikanska naloga. Zato je dolžnost vseh slovenskih razumnikov, da ne stoje ob strani, ampak da vstopijo v bojevniške vrste in prevzamejo tam vsak po svojih sposobnostih in močeh svoj delež pri uresničenju programa, da posežejo iniciativno v delo in razvoj »Boja« ter pomagajo iz njega ustvariti tisto mogočno organizacijo, ki jo kot pravega predstavnika enotne volje našega ljudstva tako krvavo potrebujemo. L.—i.

Dne 7. t. m. je »Slovenija« objavila uvodnik pod naslovom »Enotna fronta — zgodovinska nujnost«. Navdušeno pisan uvodnik izzven v ugotovitve, da je srečna misel, sprožena v »Sloveniji«, da se vsi zavedni slovenski razumniki včlenijo v »Boj«, da ustvarimo iz nje vseljudo organizacijo, znotraj katere se bo zbralo k skupnemu delu vse, kar pošteno misli in resnično slovensko čuti — zlasti tudi naša mladina.

Bogastvo na račun vojnih žrtev

„Sodi sodišče, toda imamo tudi javno sodbo“

Na občnem zboru Oblastnega odbora Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani smo slišali, da bo vojnim invalidom vedno težje pomagati vojnim žrtvam, ker izgubljajo dohodke od kinokoncesij, ki so služili izključno socialnim namenom. S temi dohodki so postavili na noge par sto najsiromašnejših brez strehe in obleke. S posojili so jih gospodarsko podprli proti malim obrestim, ki so za sedaj le 5%. Takega kredita ni mogoče nikjer drugod dobiti.

»Ko je prišel nov obrtni zakon, je spremenil prejšnje začasne kinolicence v prave koncesije, ni pa popolnoma nič spremenil invalidskih pravic, ker jih v svojem § 431. izrecno podaljšuje.

Kljub temu pa ste se podjetji kino »Matica« in »Ideal« uprla, češ, da pogodbe več ne veljajo. Dolgo smo skušali to nepravilno stališče sporazumno urediti, ker pa le ni šlo, smo uvedli eksekucijo. Proti prvi eksekuciji so se uprli, potem pa so umaknili in plačali. Pozneje so se zopet pritožili in rešene trgovinskega ministra je spremenilo samo administrativno postopanje glede koncesijskih listin, nikakor pa ne naših pogoib. Nastopili smo zopet pravno pot, oni pa spodbijajo notarski akt. Prva razprava je bila negativna. Notarski akt je z veljavnostjo obrtnega zakona ugasnil, pravijo gospodje. (Ugovori: Kateri so ti gospodje?) Tov. Stefe: Ako zahtevate, grem z imeni na dan. Navedel je člane družbe »Biofilm«. (Ugo-

vori: Žalostno.) Po obrtnem zakonu je tudi določeno, da morajo kino-koncesije služiti občekoristnim namenom. Kamorkoli smo se obrnili, smo naleteli na gluha ušesa. Poudariti pa moramo, da nam je kr. banska uprava stala vedno ob strani in nam še danes.

Za nas ni dovolj sodba rednega sodišča. Tamkaj se razpravlja pravno. Če pa kralj. banska uprava priznava našo pravico in nas je podprla pri ministrstvu, to gotovo ni brez podlage, čeprav je državni svet odločil, da je privatnopravno.

Ravno smo zvedeli, da namerava minister za trgovino in obrt sklicati anketo za olajšanje bremen kinematografov. Kinematografija pa je v čifutskih rokah!

Mi protestiramo, da bi se brez nas razpravljalo in da bi se kinopodjetjem na ušao škodo lajšala bremena. Izrekamo ostro obsodbo proti vsem, ki nam kratijo življenjske pravice. Mi smo socijalno udruženje, in se ne bavimo s trgovskimi posli. Invalidi smo mnogo več doprinesli h konsolidaciji našega naroda, kot patriotje ali hipernacionalisti. Prišel je trenutek, ko ne smemo več molčati!

Stojimo pred odločitvijo, ali se nam da pravica, ali pa propademo. Sodi sodišče, toda imamo tudi javno sodbo. Tako postopanje je bilo seveda vzrok, da smo morali naše podpore tako omejiti, če pa ne zmagamo, jih bomo morali še.

*

Spomini na radgonske dogodke

Ko so bile ustreljene žrtve radgonskega upora maja 1918., sem bil prideljen domobranskemu divizijskemu sodišču v Gradcu kot preiskovalni sodnik in branilec. Prav na dan, ko so padle žrtve v Radgoni, sem se vračal s komisije iz Trsta in sem že na potu v vlak slišal nekaj sušljati o radgonskih dogodkih, vendar mi ni vedel nihče ničesar točnega povedati. Bil je zelo vroč popoldan, ko sem se vrnil v Gradec in na cesti srečal vojaškega pravdnika, majorja-avditorja dr. Lukacsa, in ga vprašal, kaj se je zgodilo v Radgoni. Začudil se je, da ničesar še ne vem, ko sem mu pa pojasnil, da prihajam pravkar s komisije iz Trsta, me je povabil v neko gostilno, češ, da mi bo tam vso stvar razložil. Povedal mi je potek upora in govoril zelo zaničljivo o uporni-

kih. Začel sem utemeljevati svoje mnenje popolnoma odkrito, kajti med nami pri sodišču ni bilo ovaduhov in smo si prav svobodno izmenjavali misli med seboj. Spominjam se, da sem zagovarjal upor s predolgotravnim trajanjem vojne ter z lakoto, ki nastopa. po dvehurni debati sem mu tudi rekel, da bo imelo streljanje slovenskih vojakov v zaledju velike, neugodne posledice za armado na fronti in da bo to razburilo vse slovenske narode. Očital mi je jugoslovanski iredentizem, jaz pa sem mu ob tej priliki že precej razburjeno odgovoril, da ni prav nikakega sredstva več, da bi se Avstrija rešila in da je ustanovitev jugoslovanske države že gotova stvar. Apeliral sem nanj, ki je bil referent vojaške komande v Gradcu in s tem tudi za vojno ministrstvo, naj se vsako nadaljno streljanje ustavi, ker je tako streljanje proti koncu četrtega leta svetovne vojne velikanski zločin. Razšla sva se zopet kot dobra znanca, ko

mi je obljubil, da bo skušal upoštevati mojo obrambo in posebno, da bo predlagal uvedbo rednega kazenskega postopanja

Drugo jutro me pokliče po telefonu in mi pove, da ga je ponoči poklical vojaški komandant in ga vprašal, če so dani pogoji za uvedbo rednega kazenskega postopanja, ker da je neka visoka politična osebnost intervenirala v vojnem ministrstvu. Obvestil me je tudi o sklepu, da se preki sod ustavi in začne proti osumljencem redno kazensko postopanje. Pozneje sem slišal, da je interveniral v tej stvari na Dunaju dr. Anton Korošec.

Drugega dne opoldne sta se vrnila 1 ali 2 vojaška sodnika iz Radgone, ki sta zasliševala osumljence in jim sodila. Pripovedovala sta v častniški kuhinji, kako je bilo, kako so vse ljudi spravili v majhen prostor in jih tam stisnili kakor slaničke in kako so tam z njimi grdo postopali. Protestiral sem proti takemu nasladnemu govorjenju in gospodje so umolkli. Od takrat dalje smo jugoslovanski častniki dobili mnogo več poguma in smo javno ter odkrito govorili o naših zahtevah in o naši bodoči državi. Nemci pa so bili vedno tihi, ker so čutili, da so naivno verjeli v zmago in da so slabo vodili državne posle.

Na lovu za mandati

Pod naslovom »Odgovor bezimenom« pri naša »Otadžbina«, glasilo Jugosl. ljudskega gibanja »Zbor«, v svoji zadnji številki članek, ki govori o nekem letaku, ki se je pojavil v Beogradu. V tem letaku napada Jugoslovanska akcija sorodno Jugosl. ljudsko gibanje »Zbor«, ker se je udeležil volitev s samostojno listo. »Otadžbina« trdi, da je pisec letaka dobro znan, da je to neki bivši funkcionar Jugosl. akcije, ki je svojčas propagiral udeležitev pri volitvah na vladni listi po sistemu »trojanskega konja«, to se pravi, da bi šli pristaši »Zbora« pod krinko zagovornikov vladne politike na njeno listo, da se na ta način vtihotapijo v čim večjem številu v parlament. »Otadžbina« pripoveduje, kako je »Zbor« la breznačaje način borbe odklonil ter pravilno dokazuje, ča ni dolga pot od »trojanskega konja« do »osla«, natočenega z zlatom!!! Zato je »Zbor«, oz. Jugosl. akcija izključila iz pokreta vse one člane, ki so brez vednosti in odobrenja in celo proti sklepu »Zbora« dezertirali na vladno listo.

Če so bili izključeni tudi oni, ki so skušali dezertirati, pa se jim ni posrečilo, o tem »Otadžbina« ne pripoveduje, pač pa poudarja, da je omenjeni letak delo izključene člane, ki se skuša na ta način maščevati za zaslužen kaznen.

Skupinam in naročnikom!

Tudi današnja številka »Bojevnika« prejmejo še stari naročniki, ki pa bodo prihodnje številke prejeli le, če bodo doplačali za tekoče leto še 15 Din. Če tega ne bodo storili, bodo vbodoče prejeli le prvo številko »Bojevnika« v vsakem mesecu.

Za nove naročnike »Bojevnika« znaša naročnina do konca tekočega leta 20 Din. Skupine bojevnikov pozivamo, da pridobijo čim več naročnikov v svojem področju in nam naročnino za list takoj nakažejo.

Današnji številki smo priložili polojnice. Prosim Vas, da se jih poslužite!

Dopisnike prosimo, naj nam o dogodkih sproti poročajo, dopisi pa naj bodo po možnosti kratki in jedrnat.

Uredništvo in uprava »Bojevnika«.

Članski sestanek na Brezjah

To nedeljo ob 9. dop. bo daroval na Brezjah I. podpredsednik OIO tov. prof. Ratej mašo zadušnico za † tov. Bonam. Po maši bo v salonu pri Finžgarju članski sestanek, na katerem se bo razpravljalo o akciji za spomenik † tovarišu.

Tovariši, udeležite se maše zadušnice in sestanka!

Tabor na Tišini v Prekmurju

V nedeljo 16. t. m. se bo vršila na Tišini spominska svečanost za v svetovni vojni padle vojake. Spored: ob 9. dop. bo imel dekan Tomažič iz Trebnjega na Dolenjskem mašo in pridigo, nato zborovanje na prostem. Govoril bo predsednik »Boja« tov. Stane Vidmar iz Ljubljane.

Če bo slabo vreme, bo zborovanje pri Žoksu na Tišini.

Tovariši, vsi na svečanost!

Članski sestanek v Medvodah

Dne 7. julija t. l. se bo vršil članski sestanek skupine bojevnikov »Medvode«. Uro in kraj ter dnevni red bo predsedstvo skupine še pravočasno objavilo.

Razmišljanja

NAŠE KULTURNE TEŽNJE

»Sodobnost« št. 5 navaja »Nekaj poglavitnih kulturnih teženj slovenskega naroda«. Ena izmed prvih potreb je ustanovitev Akademije znanosti in umetnosti. Nič manj važna ni tako dolgo že zaželeno izpolnitev univerze. Graditev univerzitetne knjižnice se po nepotrebnem zavlačuje zdaj že nekaj let. K tem ustanovam se sama po sebi pridružuje še potreba po slovenski umetniški akademiji in po ustanovitvi dramatične šole. »Sodobnost« se nadalje zavzema za popolno gimnazijo v Prekmurju, za obnovitev in podpiranje vsega društvenega življenja, zlasti pa tistih društev, katerih skrb je ustanovitev delavskih in kmečkih visokih šol, za stalne dohodke Narodne galerije, za dostojen razstavnih paviljon, za ustanovitev instituta za proučevanje narodnih manjšin, za velike ljudske knjižnice, zlasti v Prekmurju, za sredstva univerzitetne knjižnice, za izpolnitev gimnazijskih knjižnic in kabinetov, za avtonomno ohranjanje slovenskih učnih knjig, za brezplačen pouk na srednjih in visokih šolah, za izpolnitev učiteljskega kadra po osnovnih in srednjih šolah, za ustanovitev Obrtnega in Etnografskega muzeja, za ureditev štipendij, za poučevanje v materinščini in s slovenskimi učnimi knjigami, za slovenske tiskovine pri vseh upravnih poslih in za ostanje zdravstvenega fonda v Sloveniji.

PO VOLITVAH

Iz uvodnika v »Kmetiskem listu« 5. t. m.: »V dneh agitacije nihče ne tehta besedi. Saj vsi vemo, da je agitacija v prvi vrsti potrebna zato, da krepko osvetljeno in v kričečih barvah prikaže misel oziroma program, za katerega se je zavzela. Agitacija je torej potrebna edino zato, da v tem ali onem krogu čim bolj poveča število pripadnikov neke zasnove.

Bistveno pa se od agitacije razlikuje mirno, smoteno delo.« itd. itd.

Dopisi

SRESKI ODBOR LAŠKO

Na seji sreskega odbora za srez Laško Združena borec Jugoslavije »Boj« se nas je zbralo 12 delegatov, ki smo zastopali skupine: Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in Laško. Volili smo člana banovinskega odbora, za katerega je bil izvoljen tov. Ognjeslav Trop iz Laškega, namestnik Karl Logar iz Hrastnika, in predsedstvo sreskega odbora. Izvoljeni so bili: za predsednika tov. Mirko Ratej iz Trbovelj, za podpredsednika Miha Gorjup iz Hrastnika, za odbornike pa: Emil Perdih iz Laškega in Stanko Pečnik iz Zagorja; v nadzorni odbor: Emil Perdih in Miha Gorjup. Seje SO se bodo vršile v bodoče menjaje se v Trbovljah, v Zagorju, v Hrastniku, v Laškem in v Zidanem mostu.

Na seji smo proučevali tudi razmere glede ustanavljanja novih krajevnih skupin. Ugotovilo se je, da se nekateri delavci trboveljske cementarne bavijo z mislijo, ustanoviti svojo organizacijo v Zidanem mostu. Ker se bodo v kratkem osnovala skupine tudi drugod, smo bili mnenja, naj se nove organizacije do sprejetja novih pravil »Boja« včlanijo pri kaki sosednji skupini, da se prihrani s tem nepotrebna pota in stroški.

Tabor na Žalostni gori pri Preserjih

„Ne obupajte, čas prinese vse ...“

Na binkoštni ponedeljek smo imeli na Žalostni gori pri Preserjih zopet velik bojevniki tabor. Najprej je bila maša zadušnica za v svetovni vojni padle vojake. Po maši pa so se zbrale številne množice spodaj pod cerkvenim obzidjem.

Na tabor so prihiteli tovariši iz bližnjih in daljnih krajev. Prišli so od ho-

darska vprašanja predmet političnih špekulacij in kupčij ter da neha pri nas ta sistem, da se kupi sedaj to, sedaj ono stranko s kakimi gospodarskimi koncesijami. Prišli smo hočemo vse odločilne činitelje, da gredo vedno le zakonito pot, ki zahteva enakopravnost za vse. Kako daleč je dovedel sistem, ki je vladal do sedaj, se zrcali v dekla-

Z bojevnikega tabora na Žalostni gori pri Preserju. Tov. Florjančič govori

jevnikiških skupin Preserje, Borovnica, Vrhnika, Brezovica, Rakitna, Dobrna, Horjul, Ig, Log in Vič. Predsedstvo zbora je prevzel tov. predsednik Matevž Repar od skupine Preserje, ki je pozdravil zastopnike OIO: podpredsednika dr. Hacina, Gombača, Florjančiča in Goloba ter zastopnike vseh okoliških skupin, nakar je podal besedo tov. Gombaču.

Mi bojevniki smo si postavili nalogo, je poudarjal tov. Gombač, da zatremo strankarske strasti in privedemo vse državljane v skupni tabor, ki naj služi narodu in državi. Vprašanje nastane, če se nam je to vsaj deloma posrečilo. Gotovo! Mirno lahko trdimo, da smo v tem oziru dosegli v Sloveniji take uspehe, kot jih ne pozna kmalu zgodovina slovenskega naroda. Tovariši, ki so stopili v naše vrste, so spoznali, da je rešitev slovenskega naroda, vseh Jugoslovancev in države le v složnosti. Uvideli so, da je strankarstvo bratomorna borba, ki mora nujno voditi v propast. Složno so sedaj na delu, da širijo naše ideje, da prepričajo čim več Slovencev o nujni potrebi skupnega postopanja v boju za obstanek naših kulturnih in gospodarskih pridobitev.

Naš pokret, katerega temeljna načela so vam vsem dobro znana, ne stremlje za kako politično nadvlado. Mi hočemo doseči, da bo v naši državi enkrat za vselej konec onih borb, ki se izživljajo na političnem področju, do čim propada naše gospodarstvo. Mi hočemo doseči, da ne bodo ostala gospo-

raciji Hrvata dr. Mačka, ki ste jo gotovo vsi brali.

Naslednji govornik tov. Florjančič je ostro nastopil proti takoimenovanim mrharjem, ki jim je propadanje naroda največja konjunktura in ki napravijo na razvalinah naroda pravo pojedino. Govorec o tem, kako slabo je urejeno naše gospodarstvo, je pozival na stremenje. Tam preko pljuva tujec otrokom naših bratov v usta, odstranjuje slovenske napise z nagrobnih kamnov ter izganja naš jezik iz cerkve, mi pa se razdvajamo, gremo se klerikalce, liberalce in kmetijce ter se neusmiljeno borimo med seboj za osebne koristi in slavo naših strankarjev. Ali se res nočemo zavedati nove dobe, ki je napočila za naš narod?

Tovariš Trpin je govoril o veliki važnosti izgraditve bojevnikiških skupin v vsakem večjem kraju, tov. bivši vojni kurat Jalen pa o duševnem bogastvu slovenskega naroda, ki je umstveno eden prvih narodov na svetu. Ne obupajte, čas prinese vse in Bog ne bo zapustil tega, ki vanj zaupa!

Po taboru smo se sestali zastopniki navzočih bojevnikiških skupin in so nam tovariši od OIO iz Ljubljane postregli z informacijami na naša vprašanja. Pokazalo se je, kako potrebno je, da vzdržujemo živo zvezo s članstvom in z našo centralo. Sklenili smo, da se mora v 14 dneh vršiti članski sestanek za vse okoliške skupine. Poročali bodo tovariši iz Ljubljane.

*

te družbe pozapreti in jih eksemplarično kaznovati!

Križi in težave našega rudarskega delavstva

Rudarsko delavstvo je nedvomno najbolj bedno. V Kočevju n. pr. dobivajo rudarji po odbitku vseh dajatev na 14 dni čistih 20 do 30 Din. Delajo namreč po 3 dni v tednu. Državna uprava ne naroča več premoga, drugega večjega odjema pa ni, zato delavstvo neusmiljeno strada. V drugih premogovnikih ni dosti boljše. V Trbovljah delajo 14 dni na mesec in prejmejo čistih komaj 200 do 300 Din. Groze pa, da bo še slabše. Državne železnice nameravajo namreč še znižati železniška naročila našega premoga. Tak je načrt prometnega ministrstva. V Beogradu najbrž mislijo, da delajo v naših premogovnikih povečini še kmetijski sinovi in kmetje, ki se bodo pač morali povrniti k svojemu prejšnjemu preživljanju! Pa ni tako! Pri nas v Sloveniji imamo prave poklicne rudarje, ki se ne morejo na noben drug način prebijati skozi življenje.

Vsak bojevniki naj pridobi še enega naročnika!

Delavski vestnik

Rudnik v Prevaljah v konkurzu

Še nikdar ni delavstvo preživljalo tako slabih časov, kakor jih danes. Ne samo, da mora delati od zore do mraka, da torej marsikje ni mogoče govoriti o urejenem delavnem času, mora delati za sramotno nizke mezde! In zgodi se, da niti teh ne prejme plačanih. Še nedavno smo mislili, da imamo samo v Srbiji podjetnike, ki ostajajo dolžni delavstvu na plačah. A imamo jih tudi v Sloveniji.

Rudnik Ilirske družbe v Prevaljah je ostajal delj časa dolžan delavstvu mezde. Delavstvo so tolažili, da bo izplačano, toda o izplačilu do sedaj ni ne duha ne sluha. Rudnik, ki je obratoval nad 100 let, je danes izžrpan, družba v konkurzu, ti delavstvo pa se obriši pod nosom za težko prisluženi denar! Družba dolguje na plačah nad 400.000 Din. Kako jih iztrgati družbi, ki je bila tako brezobzirna, da je ostajala delavstvu dolžna? K sreči ima družba več hiš in te bodo delavske organizacije dražile, da denar vendarle ne bo izgubljen.

Prevaljski primer nam razorno kaže, kaj vse sme kapitalist nekaznovano početi z delavstvom! Če bi bile razmere pri nas količkaj urejene, bi morali vse dične člane

Tovariši, naročajte in širite naš tednik!

Sramotne mezde tekstilnega delavstva

Znano je, da dela naša tekstilna industrija z največjimi dobički. Večinoma je v rokah tujcev, ki služijo ogromne denarje. Saj je statistično dognano, da bi bili naši narodni dohodki od uvoza tkanin — če ne bi imeli tako zvane domače tkalne industrije in bi vse te zdaj doma izdelane tkanine uvažali — v letih 1922. do 1935. za okoli 4 milijarde dinarjev višji, kakor so dejansko bili! To je ogromna vsota, ki pojasnjuje rapidni porast naše tekstilne industrije.

Res je sicer, da je izplačala naša bombazna industrija našim delavcem na mezdah najmanj 400 milijardi dinarjev in da so se izvršile poleg kritja druge režije v teh letih v tovarnah velike investicije. Vendar pa je treba imeti pred očmi, da je plačal naše tekstilne delavce naš konsument, ki bi plačal sicer manj davkov, ako bi dobila država v slučaju uvoza teh tkanin ustrezajoče carinske viške.

Čeprav delajo naše tekstilne tovarne z velikimi dobički, pa plačujejo delavstvo tako slabo, kot ga menda samo še na Kitajskem. V tekstilni tovarni »Triglav« v Kočevju je n. pr. zaslužilo delavstvo na 14 dni povprečno komaj 110 do 120 Din. Delavstvo je izrazilo svoje nezadovoljstvo z delavskimi razmrami in mezdami najprej s tem, da je stopilo s podjetjem v stavko. Podjetju ni preostajalo drugega, kot da se je sporazumelo z delavci.

Kot smo zvedeli, je tovarna v rokah d. z. o. z. »Kočevje«, za katero tiči neka češka familija Horak. Od nje ima tovarno v zakupu »Triglav«, prometna delniška družba. Člana načelstva in odgovorna gospoda sta Franjo Sirc, tovarnar v Kranju in Leon Geschwind, trgovec z Dunaja.

Še slabše razmere kot v kočevski tovarni so razmere v tekstilni tovarni Zelenka et Co. v Mariboru. Lastnik je zopet tujec. Podjetje je znano v vsej Sloveniji po najnižjih plačah delavstva. Zaradi beraških mezd je delavstvo v torek zvečer stopilo v stavko.

Mezdna pogajanja v Lescah

V neznosnih življenjskih prilikah živi tudi delavstvo v tovarni verig v Lescah. V teku so mezdna pogajanja. Kako se bodo končala, bomo še poročali.

Dr. Davorin Gros:

Kaj zahtevamo

Dolenjci

Zapostavljenost Dolenjske

Pa ne glede na to je vse to prav pomembno za celo državo in ne samo za Slovenijo, kajti na tem trpi ugled cele države, ker večini inozemcev, ki prihajajo na naše morje po železnicah, konvenira predvsem zveza preko Dolenjske na morje. Zato je naravnost neod-

pustljivo za vse zastopnike slovenskega naroda — marsikdo je bil in je še od teh zastopnik naroda po svoji in ne narodovi volji — da v vseh teh povojnih letih, niti v času ugodnih gospodarskih in finančnih razmer v državi, niso znali najti potov in sredstev, da bi se bila dolenjska proga temeljito popravila za brzovozni promet in da bi se bila skušala uresničiti tkzv. »zveza Slovenije z morjem«. To namreč ni krajevna zadeva, temveč je splošna državna zadeva, za katero so bili vsi odločilni činitelji dolžni voditi račune, tako da bi bila danes ta proga dejstvo, ne pa sanje našega naroda. Saj je naš narod pošteno in temeljito plačeval v državne blagajne, pa bi bilo tudi pošteno in pravično, da bi se bilo kako večje javno delo tudi v resnici izvršilo. Ker se ni, pač upravičeno trdimo, da smo zapostavljeni, zaspina pa je Dolenjska ostala po krivdi tistih, ki so gospodarili doma in odločali v Belgradu, pa niso v tem pogledu prav ničesar storili!

Proga Šent Janž—Sevnica

Saj še proga Šent Janž—Sevnica ne pride nikamor naprej in to kljub vsem obljubam, zagotovilom in anketam ter resolucijam! Še bolj mirno spanje pa spi podaljšek proge Novo mesto—Strazha—Kočevje,

Temeljito je treba popraviti dolenjsko cesto

Nič na boljšem nismo glede cest. Naše ceste — nekdanje tako dobre glaslu! — so od leta do leta slabše in ne najde se odločilen činitelj, ki bi vsaj nekoliko napravil reda in zboljšanja. Razen malenkostnih popravil, ki so že kričala do neba, ni bilo v vseh zadnjih letih, oz. odkar imamo lastno državo, ničesar napravljenega! Glavna cesta, po kateri se vrši ves avtomobilski promet iz te smeri proti morju in na Hrvaško, je vsak dan slabša in sploh ne ustreza potrebam časa. Da taka cesta ne vabi inozemskih potnikov, ki sicer kaj radi potujejo po naši, sicer tako lepi Dolenjski na morje in v ostale pokrajine naše države, se pač ne smemo čuditi. Pa tudi našim sosedom Hrvatom ne smemo zameriti, ako se jeze nad to našo cesto, kajti tudi oni prihajajo k nam na oddih za dan, dva, pa tudi seveda za več in bi prihajali še veliko rajši, ako bi bile ceste take, kakor bi morale biti v 17. letu naše samostojne države.

Seveda tu ne pride v poštev samo avtomobilski promet za potnike, temveč v prav veliki meri tudi tovarni. Pa kakor se čuje, še vedno ne kaže prav nič na boljše. Odločilni činitelji pač mislijo, da je treba napraviti novo državno cesto od Radeč pri Zidanem mostu do Litije, ne mislijo pa resno na to, da je najnujnejše, da temeljito popravijo našo dolenjsko cesto, da prelože najhujše

klance (Bršljin, Ponikve pri Trebnjem, Gaber, Višnja gora, Grosuplje itd.), kajti taki klanci, kot jih ima naša cesta, pač ne spadajo v sedanji čas. Tudi v Novem mestu bi bilo treba cesto samo regulirati in nato tlakovati vsaj od Žabje vasi pa do Bršljina. Če so sredstva za druge mnogo manj potrebne stvari in dela, morajo biti predvsem za ta dela! Pri tem ni prezreti, da bo država imela samo korist od tega, kajti poleg že navedenih koristi bo pri teh delih prišlo tudi domače delavstvo do kruha, ki ga tako krvavo potrebuje naš pri nas, kjer ni tako rekoč nobene industrije.

(Dalje prihodnjič.)

Novice

Ljubljanski velesejm zaključen

Kot vsako leto so tudi letos zaključili ljubljanski velesejm z zadovoljivim uspehom. Razstavljeno blago iz številnih držav si je ogledalo nad 115.000 posetnikov.

Volitve v Okrožni urad

Ravnateljstvo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev (SUZOR) v Zagrebu je sklepilo, prošiti ministrstvo socialne politike, da organizira izvedbo direktnih volitev v uprave za zavarovanje delavcev. Proti sklepu so glasovali zastopniki delodajalcev.

Zračni promet med Jadranom in Češko

Zračni promet med Sušakom in Prago bo vzdrževala velika dvomotorna amfibija (letalo, ki pristaja na kopnem in na vodi). Let Sušak—Praga bo trajal 5 ur. Prihodnje leto pridejo na vrsto letalske zveze Split, Dubrovnik in Kotor s Prago.

590 milijonov Din škode od pozebe

Poljedelsko ministrstvo je objavilo pregled škode, ki jo je povzročila slana pretekli mesec. Škoda v vseh banovinah se ceni na 590 milijonov dinarjev. V Sloveniji so cenili škodo na 100 milijonov dinarjev. Pregled škode se najbrže ne bo skladal z dejanskim stanjem, ker se je vegetacija ponekod opomogla.

Novo letališče

V Kragujevcu so otvorili letališče in krstili letalo odbora Aerokluba. Zanimivo je, da je vsak 10. prebivalec Kragujevca član Aerokluba, ki deluje šele štiri leta.

Gospodarstvo

Rak rana našega kmetijstva

V naši državi imamo 4.327.000 obvezancev zemljarini. Od teh ima 95% komaj 49% vse zemlje v državi, dočim ima 5% posestnikov vso preostalo zemljo. Ima pa 9800 posestnikov več kot 100 ha zemlje, skupno 1.171.000; 6070 jih ima več kot 200 ha, skupno 1 milijon 133.000; 3290 jih ima več kot 500 ha, skupno 1 milijon 798.000! 2020 jih ima več kot 1500 ha, skupno 3 milijone 110.000 ha! — Iz teh števil kaj lahko spoznamo, kje je tudi rak-rana našega kmetijstva. Našim kmetom več zemlje, zato je treba agrarno reformo do kraja izvesti!

Vsak teden ena

ZGODBA O MOŽU STASITE POSTAVE

Ta je sicer resna, toda zakaj ne bi tudi resne spadale v to rubriko?

Zakaj je pri nas hudo? Zakaj ni denarja? Kam smo ga spravili? Kako smo ga naložili, naj vam pojasni resnična zgodba, ki se je dogodila v nekem mestu v Sloveniji.

V mestu, kjer je veliko bank, se je ustavil lep, eleganten avtomobil. Iz njega je stopil mož stasite postave, skrbno navihanih brk in z debelo cigaro v ustih. Pogledal je okoli sebe, je-li ga kdo opazuje — saj vendar predstavlja veliko trgovsko podjetje, katerega inventar obstoji iz polnilnega peresa v levem žepu in ključev od prazne blagajne v desnem! Ko je videl, da se mu je globok priklonil vratar banke, ji jo urnih korakov mahnil v prvo nadstropje, kjer so se mu široko odprla vrata pisarne g. generalnega direktorja.

Pogovor je bil zelo kratek. Vrnil se je s smehljajočim in zadovoljnim obrazom in, glejte spaka! Ključ v desnem žepu so zaženketali, kajti veselili so se, da bo zopet veliko muzike v blagajni.

Ker pa vsi dobro vedo, da premore naša lepa Slovenija veliko lepih letovišč in da brez pobratimstva ni kredita, sta jo mahnila mož stasite postave in g. generalni direktor z avtomobilom na izlet v lep gorski kraj, kjer sta se dodobra porazgovorila pri šampanjcu o trgovskih poslih in pa o obrestih.

Ko je že zdavnaj solnce zašlo in se je pojavljala jutranja zarja, je bila stvar že gotova — bratovščina dosežena, kredit odobren, zato, hajdi na delo, da ne bo prepozno!

Komaj pa je minilo leto dni — ni bilo ne denarja in tudi na bratovščino se je pozabilo. »Trgovsko podjetje« v konkurz — pri banki pa odpis! — Ali mar mislite, da ni še več takih slučajev?

Železnina, specerija, Weckovi konzervi za vkuhanje kupite pri

JOS. JAGODICU, CELJE

Glavni trg - Gerbičeva ul.

Ugoden nakup

manufakturnega in modnega blaga

Hladin Valentin

manufakturna trgovina

Celje

Podlistek

† Fran Bonač:

Noči groze

»Za čuda veliko reči ste nam že povedali iz vojne pri neštetihi Vaših govorih, gospod kurat, nam marsikaj pretresljivega napisali v našem listu, ki je res krepek in idealen borec. Veste, jaz sam ne znam sukatati peresa, ampak povedal vam bom dva resnična doživljaja na kršnem krasu, vi pa uporabite, kakor veste in znate.« Tako mi je dejal neki star bojevnik, izvrsten mož, ki še nikoli ni marikal na našem dnevu na Brezjah in že se je lotil najprvo podgan.

»Golazen nemarna! Dobro pomnimo vsi gališke uši in druge skokice... ampak podgane, podgane na soški fronti. Zagrizle so se v naš kruh, onesnažile moko, načele meso, odgrizavale konzerve, telečnjake, škornje, obleke. Po jarkih in kavernah so nam postala verna družba. Za grizljaj kruha si se moral boriti s podgano... Hujši kakor Lah in drugi sovražniki, nam je bila ta nadloga. Vojak sem bil, pogumen — pa me ni sram povedati, kako sem se tresel pred podganami. Ležal sem v kaverni pod sv. Valentinom. Več noči smo stali v jarku in tako nismo ogledovali, kaj je v kaverni, ko smo pocepali na smrt trudni po tleh. Ne vem, kako dolgo sem spal. Sanjalo se mi je, da lovim veverico, a ona mi skoči na glavo, me grize... Prebudim se... V kaverni je bil jutranji svit — pa zagledam podgano, ki mi sedi na prsih, brusi zobe in se poganja v skok. In okoli muhe, po meni in tovariših polno podgan. Ta na mojih prsih se mi je zdela njih voditeljica. Ve-

del sem: če bo zapiskala, bodo skočile vse name, izgrizle mi bodo najprej oči, kakor mrtvim konjem... Groza, ki se me je polastila, mi je otrpnila ude. Nisem se mogel ganiti; zdelo se mi je, da preživljam celo večnost... Klicati sem hotel svoje tovariše, pa nisem mogel odpreti ust... Spomnil sem se mnogih povesti o jetnikih, ki so jih ogledale podgane do belih kosti, in prosil sem Boga, naj pošlje vendar granato, ki bi me raznesla. — Tisočkrat boljša smrt, kakor če te umori podgana... Zlobna žival na mojih prsih mi je postajala vedno večja — to ni bila več podgana, to je bila mačka, ki se pripravlja, da me zaduši... Zdaj je zapiskala... Po meni je gonazelo polno nog, stud se je bližal mojemu obrazu... Tedaj se je stresla stena kaverne! — Granata! — Skočil sem kakor elektriziran po koncu, grde živali so odskočile, pa so se mi skušale zagrizti v nože. Segel sem po nožu, klical tovariše in bili smo se s podganami, rečem vam, bili!... Cela kopa jih je obležala pri naših nogah. Druge so bežale iz kaverne in šele tedaj sem spoznal, koliko jih je bilo — lahko bi nas bile uničile! Ta dogodek mi je tako pretresel živce, da se nsem upal zaspiti, če ni bil kdo na straži.

Doživel sem pa še hujše stvari in takrat so mi osiveli lasje in mi je ostal v obrazu izraz groze:

Ob cesti, po kateri smo vozili, in dobivali proviant, je obširna jama. Večkrat nam je služila kot zavetje. Neko noč sem spremljal po tej cesti tren. Vse je šlo brez najmanjšega šuma, a vendar so nas iztaknili Lahi. Granate so jele sikati in treskati — pred nami, za nami. Tipali so topničarji in dotipali so nas! Iščejo si kritja. Vozove

smo pustili tesno ob hribu in zbežali v jama. Pravijo, da je v tej prostorni jami zakopanih mnogo zakladov; nihče pa jih še ni našel. Jama je zelo zračna, svetloba prihaja od vhoda, ki je visok kakor hišna vrata. Na stenah je polno nekekega mahu, od stropa visijo skale, kakor da se bodo vsak hip odtrgale in te zmastile. Poiskali smo si ležišča in kmalu zaspali, dasi je treskalo in se vse treslo. Hip spanja je vojaku največja slast, zato zaspiti tudi spričo najhujše kanonade, saj je preutrujenost od dolgega bedenja hujša kakor smrt. Zaspal sem. V spanju sem čutil, kakor da se plazi nekaj mrzlega po meni. V spanju sem se spomnil podgan — odprl sem oči in čutil, kako mi je oledenela kri... V svetlem jutranjem svitu sem zagledal gada, ki se je koplil na mojih kolenih in zibal glavo, kakor da išče. In poleg mene je ležal drugi, ki se je tudi premikal, kakor da si išče ugodnejšega prostora. Ležal je ravno med menoj in praporščakom. Ako bi se zgenil praporščak ali jaz, bi ga žival pičila. Obrnil sem oči in spoznal, da tudi prapoščak bedi, da se zaveda nevarnosti, da pa se ne upa geniti. Ob nogah se je plazilo mrzlo in gladko. Prihajalo do kolen, se koplilo tam in dvigalo glavo — vedno višje... Trije gadi so nihal nad menoj, tri grde pošastne glave so škilile s poševnimi zlobnimi očmi name, trije kačji jeziki so sikali iskaje po zraku... Meni je zastajalo srce, na čelu mi je stal leden pot. Vsak hip sem pričakoval, da vselej vame tisti strašni zobje in nistem se smel geniti, že radi soseda ne, če bi že hotel izpostavljati sebe nevarnosti. Koliko časa so premišljevale in ugibale te pošasti, ne vem — večnost ne more biti daljša, kakor je bil čas od jutranjega mraka do dne-

va. V trenutku sem pregledal vso svojo preteklost, jemal slovo od svojcev in čutil sramotno bridko, da mora vojak umreti od kačjih pikov. Ah! Senca se je dvignila, gadi so obrnili svoje glave, zasikali glasneje. Naš podčastnik je vstal in hotel iz jame. Na srečo je slišal sikajoči glas, se ustavil, hipoma spoznal položaj. Pokimal nama je in segel po dolgi palici, ki je ležala v jami, zamahnil — in kače so odletele od silnega udarca v drugo steno. Skočila sva s podporočnikom na noge in zagrabila nož. Pravčasno! Gadje so se pobirali, se dvigali, se postavljali na rep, skakali... In glej! Kaj je jama polna kač? Od sten, iz tal, se je vilo, plazilo, sikalo, skakalo! Bežali smo iz jame, strašne živali za nami — in še danes ne vem, kako smo se rešili iz onega pekla. To je bila najstrašnejša noč v mojem življenju.

Dokončal je moj mož in še ob tem pripovedovanju so mu stale znojne kaplje na čelu. V mojih ušesih pa je brnel daljni, daljni odzvek onih strašnih Gospodovih besedi v zemskem raju, izgovorjenih kači: »Ker si to storila, prokleta si med vsemi živalmi in zvermi zemlje!« Večkrat se zgodi v tropičnih krajih, da kakšna kača velikanka (boa ali piton) požre naenkrat cellega kozlička z rogmi vred. Rogovi prodro trup... velikanka pa mirno ždi in se greje dalje, ne vedoč, da ji bo njen plen prinesel smrt. Pač podoba današnjega človeštva... Skače, raja, pleše, se zabava naprej, pa srka strup, ne vedoč... ne vidi in ne sliši nič! Kaj bo z nami? Naši tovariši so trpeli tri, štiri leta in odšli v večne domove... mi pa! Gospod vojnih čet bodi z nami!

*